

RĪGĀ

Datumu skat. dokumenta paraksta laika zīmogā
Nr. 1-23/38_e

Tieslietu ministrijai
tm.kanceleja@tm.gov.lv

Finanšu un kapitāla tirgus komisijai
fktk@fktk.lv

Finanšu ministrijai
pasts@fm.gov.lv

Informācijai:

Iekšlietu ministrijai
kanceleja@iem.gov.lv

Latvijas Bankai
info@bank.lv

**Noziedzīgi iegūtu līdzekļu
legalizācijas novēršanas dienestam**
kd@kd.gov.lv

Par rīcību ar kriminālprocesā arestētajiem finanšu līdzekļiem

Latvijas Komerčbanku asociācija (turpmāk – LKA) lūdz Jūs izvērtēt un kopīgi rast visefektīvāko risinājumu šajā vēstulē aprakstītajam problēmjaudājumam, kas ir sevišķi aktuāls efektīvas cīņas ar noziedzīgām darbībām finanšu sektorā.

Kriminālprocesa likuma 365. panta ceturtā daļa noteic, ka naudas noguldījumi, finanšu instrumenti un kapitāla daļas (akcijas), kas glabājas kredītiestādēs vai ieguldījumu brokeru sabiedrībās, netiek izņemtas, bet pēc lēmuma saņemšanas par aresta uzlikšanu mantai ar tām tiek pārtrauktas izdevumu operācijas. Kriminālprocesa likuma 362. panta 3.¹ daļa noteic, ka, uzliekot arestu mantai, par arestētiem ir uzskatāmi arī visi civilie augļi, kas personai rodas vai pienākas no arestētās mantas.

Pēc Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas dienesta (turpmāk – Kontroles dienests) apkopotajiem datiem, kas pieejami dienesta mājaslapā internetā, par noziedzīgi iegūtajiem līdzekļiem ar tiesas lēmumu 2016. gadā atzīti ap 59 miljoniem *euro*, kas pirms tiesas lēmuma pat vairākus gadus glabājās kredītiestādēs. Tas kredītiestādēm nozīmē ne tikai glabāt, bet arī ilgstoši veltīt resursus (tai skaitā cilvēku un IT) šādi arestēto līdzekļu apsaimniekošanai un ar tiem saistīto jautājumu risināšanai, atskaišu sagatavošanai.

Problēmsituācijas veidojas jau pašos pirmsākumos, kad jāidentificē, kādi naudas līdzekļi ir pakļauti arestam, jo dažādu procesu virzītāju nolēmumos piekoptā prakse ir ļoti dažāda un nav unificēta. Piemēram, netiek norādīta precīza naudas summa, kāda kontā būtu arestējama, bet gan, ka arestējami finanšu līdzekļi, kas noteiktā laika posmā gūti no kāda veida darījumiem. Šādās situācijās kredītiestāde praktiski pati nevar identificēt vai nevar identificēt precīzi.

Nesenā tiesu praksē atzīts, ka arestētie naudas līdzekļi jānošķir no pārējiem kredītiestādes aktīviem. Manti, kas ar tiesas lēmumu atzīta par noziedzīgi iegūtu, nav piemērojams tāds pats režīms, kā kredītiestādes klienta naudas līdzekļiem. Kredītiestādei noteikts imperatīvs aizliegums jebkādā veidā rīkoties ar arestētajiem naudas līdzekļiem – konkrētajā lietā tika secināts, ka to izmaksā kredītiestādes, kas tobrīd atradās likvidācijas stāvoklī, kreditoriem būtu pielīdzināma trešajai naudas atmazgāšanas stadijai (integrācija finanšu sistēmā). No konkrētās lietas faktiskajiem apstākļiem arī konstatējams, ka arestēto naudas līdzekļu atstāšana kredītiestādē ne tikai rada papildu izmaksas pašai kredītiestādei, bet arī noteiktos apstākļos var arī būtiski apgrūtināt to atdošanu likumīgajam īpašniekam vai ieskaitīšanu valsts budžetā likumā noteiktos gadījumos.

Izvirzītās prasības faktiski nozīmē, ka to nodrošināšana nav iespējama, naudas līdzekļus paturot kredītiestādē. Šādi naudas līdzekļi kļūst par kredītiestādes bilances sastāvdaļu un īpašumu, uz kuru var tikt vērsti kreditoru prasījumi, ja tie netiek nodoti citai personai.

Salīdzinoši pievēršam uzmanību, ka citos gadījumos normatīvos aktos kustamās arestētās mantas glabāšana un izmaksu segšana pienācīgi regulēta normatīvajos aktos, un tajos ir noteikts, kurš un kā sedz izdevumus saistībā ar arestētās mantas pārvadāšanu, glabāšanu, iznīcināšanu. Lai gan Civilprocesa likuma 566. pantā par sprieduma izpildes izdevumiem tajā skaitā uzskata arī izdevumus par kredītiestādes pakalpojumiem, Kriminālprocesa likumā kredītiestādes pakalpojumi, glabājot un pārskaitot zvērinātam tiesu izpildītājam arestētos līdzekļus, nav minēti un nav kompensējami. Taču arestēto naudas līdzekļu glabāšana kredītiestādē faktiski nozīmē, ka kredītiestāde pilda publisko funkciju – arestētu naudas līdzekļu glabāšanu līdz brīdim, kad kriminālprocesa ietvaros tiek noskaidrota to izcelsme un likumīgais īpašnieks, tādējādi novēršot noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju.

Tiesa ir secinājusi, ka naudas līdzekļus, kas arestēti saistībā ar aizdomām par to noziedzīgu izcelsmi, nevar uzskatīt par noguldījumu. Tātad, ja šādi naudas līdzekļi nav noguldījums, tad būtu nekorekti ieskaitīt tos kredītiestādes līdzekļos, no kuriem tiek aprēķināta iemaksas summa noguldījumu garantiju fondā, kā arī finanšu stabilitātes nodeva. Jāievēro, ka kredītiestāde ar šiem līdzekļiem nedrīkst rīkoties, tomēr viņu esamība kredītiestādes rīcībā pēc būtības tos sapludina (integrē) ar pārējiem līdzekļiem, ko netieši apliecina arī pienākums par tiem maksāt finanšu stabilitātes nodevu un maksājumus noguldījumu garantiju fondā. Tomēr minētais ir tikai viens spriedums konkrētā lietā. LKA ierosina rast sistēmisku risinājumu, kas būtu piemērojams vispārēji.

Jāņem arī vērā, ka kredītiestādēm nav tiesību ieturēt no arestētās naudas maksājumus, kas saistīti ar šīs naudas uzglabāšanas izdevumu segšanu, jo tiek prezumēts, ka arestētā nauda ir noziedzīgi iegūta un to nedrīkst izmantot civiltiesiskajā apgrozībā, tostarp kredītiestādes izdevumu segšanai. Neskaidrs ir jautājums, vai kredītiestāde drīkst šos līdzekļus izmantot likviditātes vadībai un naudas plūsmas nodrošināšanai. Papildus tiešajām administratīvajām izmaksām, no arestēto finanšu līdzekļu summas kredītiestāde maksā gan finanšu stabilitātes nodevu (0,072 procenti gadā), gan maksājumus noguldījumu garantiju fondā (0,05 procenti katru ceturksni). Ja, piemēram, uz vienu gadu būtu arestēts viens miljons *euro*, tas izmaksās kredītiestādei kopumā vidēji veidotu 1050 – 1480 *euro*.

LKA un sevišķi tās Juridiskā komiteja ir vairākkārtīgi vērtējusi iespējamus risinājumus par rīcību ar arestētiem finanšu līdzekļiem.

Pēc LKA ieskatiem, iespējami labākais risinājums būtu šāds: gadījumā, ja procesa virzītājs Kriminālprocesa likuma izpratnē ir uzlicis arestu kredītiestādē atvērtajā kontā esošajiem līdzekļiem, kredītiestāde pēc lēmuma par aresta uzlikšanu saņemšanas (piemēram, trīs darbadienu laikā) attiecīgos līdzekļus ieskaitītu procesa virzītāja atvērtā kontā Valsts kasē to glabāšanai līdz galīgajam procesa virzītāja (tiesas) lēmumam.

Tādējādi tiktu novērsti iepriekš minētie trūkumi, turklāt analogisks process jau eksistē attiecībā uz zvērinātu tiesu izpildītāju kontiem valsts kasē, kur tiek pārskaitīti un uz strīdu izšķiršanas laiku glabājas prasības nodrošināšanas ietvaros apķīlātie līdzekļi.

Nemot vērā iepriekšminēto, lūdzam:

1. **Tieslietu ministrijai** - rast iespēju šo jautājumu apspriest Kriminālprocesa likuma darba grupā;
2. **Finanšu un kapitāla tirgus komisijai** - sniegt viedokli, vai kredītiestāde drīkst arestētos līdzekļus izmantot likviditātes vadībai un naudas plūsmas nodrošināšanai, kā arī to, vai ir saprātīgi attiecībā uz arestētajiem līdzekļiem piemērot nodevu noguldījumu garantiju fondā vajadzībām, ja tiesu prakse arestētos līdzekļus paredz izslēgt no noguldījumu garantiju regulējuma;

3. **Finanšu ministrijai** - sniegt viedokli, vai ministrijai ir konceptuāli iebildumi, ka Kriminālprocesa likumā tiktu paredzēts skaidrs regulējums rīcībai ar arestētajiem līdzekļiem, nosakot to glabāšanu procesa virzītāja kontā Valsts kasē.

Ievērojot jautājuma būtiskumu, LKA lūdz rast pieņemamu risinājumu pēc iespējas laicīgāk un ir gatava rīkot apspriedi pieņemamākā risinājuma konceptuālai saskaņošanai.

Ar cieņu

Valdes priekšsēdētāja

S. Liepiņa

**ŠIS DOKUMENTS IR ELEKTRONISKI PARAKSTĪTS AR
DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU**

E. Pastars, edgars.pastars@lka.org.lv